

NOARK ARKITEKTKONTOR AB STORGATAN 28 A BOX 3024 750 03 UPPSALA TELEFON 018/10 01 20
Hus- och Inredningsprojektering · Mark- och landskapsplanering Samhällsplanering TELEFAX 018/10 10 61

DETALJPLAN FÖR

HÄRJARÖ

DEL AV FASTIGHETEN HÄRJARÖ 1:1

ENKÖPINGS KOMMUN

UPPSALA LÄN

LÄNSSTYRELSEN UPPSALA
Planenheten

Ink. 93. 10 27

BESKRIVNING

HANDLINGAR

Planhandlingar

Denna beskrivning
Genomförandebeskrivning
Plankarta med bestämmelser
Fastighetsförteckning
Miljökonsekvensbeskrivning

Bilagor

Grundkarta
Illustrationskarta

PLANENS SYFTE

Planen syftar till att möjliggöra en utvidgning av nuvarande camping, så att den kommer att inrymma ca 270 husvagns- eller tältplatser. Campingen avses i detta sammanhang göras mer komplett vad avser service, organisation, rekreation m m så att den uppfyller moderna krav på en fullgod campingplats.

Planen syftar dessutom till att möjliggöra en förbättring av konferens- och kursverksamheten som pågår vid Härjarö, varför byggrätt föreslås för bl a hotellannex och lägergård.

Den planerade utökade verksamheten inom Härjarö medför också ett behov av viss omdisponering vad avser trafik, tillfarter, parkeringar m m.

PLANDATA

Härjarö är beläget ca 30 km sydost om Enköping och ca 60 km söder om Uppsala.

Planområdet ligger i västra delen av Härjarö naturreservat och omfattar 34 ha land samt 10 ha vatten.

Hela området ägs av Stiftelsen för fritidsområden, naturvård och turism i Uppsala län.

TIDIGARE STÄLLNINGS- TAGANDEN

Översiktliga planer

För Enköpings Kommun finns översiktsplan antagen av kommunfullmäktige i januari 1990.

Detalplaner

För större delen av området finns en byggnadsplan fastställd av länsstyrelsen 1981-08-26.

Förordnanden

Planområdet ligger inom Härjarö naturreservat som förordnats enligt 7 § naturvårdslagen.

Syftet med reservatet är att bevara områdets förutsättningar för rörligt friluftsliv, genom att hävda odlingslandskapet och bedriva ett modifierat skogsbruk, samt att med hänsynstagande till landskapskaraktären utveckla området genom anordningar i form av bad- och campingplatser, vandringsleder m m. (Beslut 1975-02-20 samt komplettering 1975-08-19).

Till beslutet är fogat en ingående dispositions- och skötselplan (1975-02-20) där beskrivning, målsättning samt åtgärder redovisas.

För området gäller dessutom utvidgat strandskydd enligt 15 § naturvårdslagen, intill 300 m från strandlinjen.

FÖRUTSÄTTNINGAR
OCH
FÖRÄNDRINGAR

Natur

Mark och vegetation

En detaljerad redovisning av mark och vegetation finns i den skötselplan som omfattar naturreservatet. Där beskrivs såväl befintliga förhållanden som de skötselåtgärder som fordras för de olika delområdena.

Inom planområdet finns dels det intensivt utnyttjade parklandskapet omkring den gamla bebyggelsen i Härjarö. Söder och norr därom utgöres området av skogsmark.

Förutom norra delen av planområdet medför detaljplanen inga betydande förändringar vad beträffar mark och vegetation. Campingplatser, vägar, stigar och tillkommande byggnader anpassas till träd, övrig vegetation, berg i dagen m m, så att nuvarande miljövärden behålles och tas tillvara. Viss röjning erfordras vid stranden för solplager och bad.

I skogsområdet norr om befintlig lada föreslås emellertid en omfattande utbyggnad av campingplatser, som medför att detta område ändrar karaktär. Här planeras ca 130 tillkommande campingplatser med tillhörande servicebyggnad och vägar.

Området har planerats med målsättningen att markarbeten skall minimeras. Större träd och annan vegetation sparas så långt möjligt på campingplatserna, så att området även efter utbyggnad ger ett skogligt intryck.

Geotekniska förhållanden

Moränmark dominerar i området. Berg i dagen förekommer i vissa partier. Lera förekommer inom åker- och parkmarksområdena.

Fornlämningar

Ca 200 m sydväst om huvudbyggnaden finns ett järnåldersgravfält (nr 70). Runt detta gravfält läggs i detaljplanen ett speciellt skyddsområde. 180 m väster om denna fornlämning finns två stensättningar (nr 69), varav en treudd. Dessa fornlämningar förutsätts ligga kvar intakta.

Kulturhistorisk miljö

Det centrala området i planen mellan huvudbyggnaden och hamnområdet har en kulturhistoriskt värdefull och karaktäristisk miljö. För att säkerställa den speciella miljön läggs här en q-be-stämmelse, som innebär, att befintlig värdefull bebyggelse ej får förvanskas, samt att tillkommande bebyggelse skall anpassas till omgivningens egenart.

Bebyggelse

Inom området finns idag dels äldre byggnader och dels byggnader som tillkommit under senare år, avsedda för den nuvarande verksamheten.

Huvudbyggnaden som ligger i änden på huvudaxeln mot sjön, har ett särskilt värde, då den har en speciell karaktär som ger identitet åt hela området. Huset som är byggt år 1907, inrymmer idag reception för camping- och stuggäster, servering samt konferenslokaler.

I andra änden på den genom området gående huvudaxeln nere vid sjön, finns två byggnader som är uppförda under samma tidsperiod. De har tidigare varit tjänstebostäder men används i dag för övernattningsgrupper.

Söder om huvudbyggnaden finns tolv stugor för uthyrning.

I nordöstra delen av området ligger ett bostadshus avsett för personal som driver anläggningen, samt två bostadshus för jordbruksarrendatorn som dessutom är tillsynsman för reservatet utanför detaljplaneområdet.

I övrigt finns servicebyggnader för anläggningens drift och skötsel.

Inom området föreslås viss komplettering av bebyggelsen, beroende på utvidgningen av campingen och av verksamheterna i övrigt.

En lägergård föreslås söder om campingen i en inäga, skyddad av omkringliggande skogspartier.

En ny receptionsbyggnad med butik, kiosk och annan service lokaliseras till campingens infart.

Norr om huvudbyggnaden, som även fortsättningsvis kommer att användas för servering och konferenser, placeras ett hotellannex för konferensgäster.

I nordost föreslås ytterligare bostadshus avsett för personal inom anläggningen.

Andra tillkommande byggnader i området utgör servicebyggnader för campingen. De avses inrymma lokaler för toaletter, duschar, gemensamma kök och diskplatser, tvättstugor m m.

Camping

Hela campingen organiseras upp och byggs ut från nuvarande 180 platser till totalt ca 270 platser. Campingen är avsedd för såväl husvagnar som tält. Utvecklingen har medfört att husvagnarna nu dominerar. De enskilda platserna ges en yta om ca 10 x 10 m, vilket schablonmässigt redovisats i planförslaget. Standarden på de enskilda platserna kan variera i området. Vissa platser förses med eluttag, andra inte. Vatten finns vid servicebyggnaderna, men även vid lämpligt placerade tappställen i området.

FRIYTOR

Naturmiljö

Hela naturreservatet ger unika möjligheter till naturupplevelser i den omedelbara omgivningen. Områdena sköts enligt skötselplan; leder, stigar, grillplatser m m underhålls för allmänheten och de som campar i området.

Lek och rekreation

I planområdets södra del finns en badplats. Ytterligare en badplats planeras intill campingen, där naturliga förutsättningar finns för en sandstrand.

Intill den planerade badplatsen finns idag en småbåtshamn, delvis avsedd som gästhamn. Denna småbåtshamn föreslås att flyttas söder om nuvarande betongbrygga, så att konflikter ej uppstår mellan badande och båtar.

Vid betongbryggan angör bl a passagerarfartyg. Båttrafik äger f n rum där under sommartid med turer till Birka.

Inom campingområdet planeras ytor för mindre lekplatser, bangolf, bollplan m m.

Trafik

Den enskilda vägen som leder till Härjarö, slutar med en vändplan sydost om planerad receptionsbyggnad. Övriga vägar i området förutsätts skötas av markägaren. All trafik till campingen leds förbi receptionen. Trafik till småbåtshamnen, lägergården, passagerarbåtsbrygga, och den där belägna parkeringen leds direkt dit utan att behöva passera receptionen via befintligt vägnät.

För att förhindra husvagnsekipage att välja denna väg, sätts här upp en speciell öppningsbar portik, som hindrar högre fordon.

Trafiken till den södra badplatsen leds via en internväg till en parkeringsplats.

Vägarna inom campingområdet planeras i allmänhet med en bredd av 3,5 m.

TEKNISK FÖRSÖRJNING

Vatten och avlopp

Ett va-system finns idag utbyggt i området med ett vattenverk beläget vid hamnen, som via en sjövattenledning tar in och renar mälervatten. Ett reningsverk som behandlar allt spillvatten finns beläget öster om huvudbyggnaden.

Reningsverket har kapacitet för att klara den planerade utbyggnaden i området. Vattenverket måste emellertid byggas till för att höja kapaciteten.

Utvidgningen fordrar också utbyggnad och komplettering av ledningssystemet.

El

Ledningsnätet planeras att byggas ut och förstärkas för de ökade behoven.

Avfall

Avfall samlas till gemensamma soprum i anslutning till servicebyggnaderna.

MEDVERKANDE
TJÄNSTEMÄN

Från kommunen har stadsarkitekt Sven-Erik Ström och 1:e planingenjör Åke Nordström medverkat. Från Upplandsstiftelsen har Sven G Hultman medverkat.

Uppsala i april 1992

NOARK Arkitektkontor AB

Ulf Åstrand
planingenjör

Lennart Pedersen
landskapsarkitekt

NOARK ARKITEKTKONTOR AB STORGATAN 28 A BOX 3024 750 03 UPPSALA TELEFON 018/10 01 20
Hus- och Inredningsprojektering Mark- och landskapsplanering Samhällsplanering TELEFAX 018/10 10 61

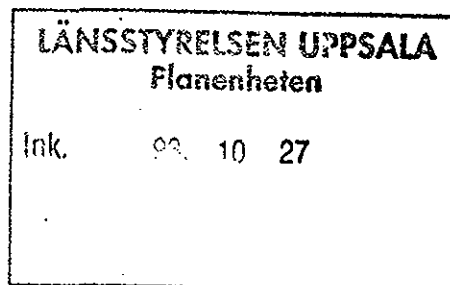
DETALJPLAN FÖR

HÄRJARÖ

DEL AV FASTIGHETEN HÄRJARÖ 1:1

ENKÖPINGS KOMMUN

UPPSALA LÄN

GENOMFÖRANDEBESKRIVNING

ORGANISATORISKA
FRÅGOR

Tidplan

För lägergården planeras byggstart under våren 1992.

Därefter planeras en succesiv utbyggnad varvid campingens utvidgning med tillhörande servicebyggnader har högsta prioritet.

Tidpunkten för anläggandet av nytt bad och flyttning av småbåtshamn är delvis beroende av områdets allmänna utveckling.

Genomförandetid

Genomförandetiden är 15 år efter att planen vunnit laga kraft.

Ansvarsfördelning och huvudmannaskap

Markägaren ansvarar för genomförande och drift av hela anläggningen. För drift och skötsel av områdets tillfart (lokalvägen) svarar en vägsamfällighet.

MEDVERKANDE
TJÄNSTEMÄN

Från Kommunen har stadsarkitekt Sven-Erik Ström och l:e planingenjör Åke Nordström medverkat. Från Upplandsstiftelsen har Sven G Hultman medverkat.

Uppsala i april 1992

NOARK Arkitektkontor AB

Ulf Åstrand

Lennart Pedersen

Ink. 99. 10 27

Upplandsstiftelsen
Sven-G Hultman
1991-10-04, rev 1992-03-31

Detaljplan för Härjarö. Del av fastigheten Härjarö 1:1, Enköpings kommun,
Uppsala län

Miljökonsekvensbeskrivning

Miljökonsekvensbeskrivningar: krav och former

Miljökonsekvensbeskrivningar (MKB) kan göras i många sammanhang och ha mycket olika utformning. Det är inte helt klart att det finns ett formellt krav på en MKB för det aktuella planförslaget. Eftersom en MKB ändå kan bidra till att förtydliga konsekvenserna av planen har vi valt att bilägga en dylik.

I en skrift från Uppsala kommun angående MKB i den kommunala planeringen nämner man två plansituationer för vilka MKB kan bli aktuella (Kommunledningskontoret, PM 1990-10-30 av Peter Wenster):

- komplicerade och stora frågor där "planer som på grund av sin omfattning eller utformning innehåller miljöaspekter som skall konsekvensbeskrivas och där alternativ eventuellt krävs"
- planer som utgår från ÖP eller en fördjupad översiktsplan där MKB har ingått samt enkla planer där miljöaspekterna är ringa."

Detaljplanen för Härjarö bör vara av det andra slaget. En ÖP med tillhörande MKB ligger inte som grund, men den aktuella planen måste anses som jämförelsevis enkel och miljöaspekterna som ringa.

En MKB enligt den andra modellen kan göras enklare. Framför allt behöver den inte innehålla alternativa förslag för vilka MKB görs innan ett slutligt förslag med reviderad MKB läggs fram.

Regeringen har nyligen beslutat att ett nytt kapitel skall tas in i naturresurslagen (NRL) om MKB. Man har inte ansett det lämpligt att exakt reglera vad som bör ingå i en MKB. Man säger dock att en sådan beskrivning "skall möjliggöra en samlad bedömning av en planerad anläggnings, verksamhets eller åtgärds inverkan på miljön, hälsan och hushållningen med naturresurser." (min understrykning; citerat efter MKB för Fördjupad översiktsplan - Enköpings stad, utkast 1991-06-17). Enligt samma källa är det också tydligt att "både ekologiska, sociala, och samhällsekonomiska aspekter" (min understrykning) skall behandlas om det behövs.

Utgångspunkter

Planens syfte och sammanhang utgör viktiga utgångspunkter vad gäller främst bedömningen av de sociala och hälsomässiga aspekterna.

I grunden ligger att Härjarö är ett s k socialt naturreservat. Syftet är således enligt reservatsbeslutet "att bevara områdets förutsättningar för rörligt friluftsliv genom att hävda odlingslandskapet och bedriva ett modifierat skogsbruk samt att med hänsynstagande till landskapskaraktären utveckla området genom anordningar i form av bad- och campingplatser, vandringsleder m m.". Den här föreslagna planen ingår som ett led i ett sådant syfte.

Anläggningen ligger långt från bebyggelse. Förutom bostäder för personal som är knuten till anläggningen finns endast ett privat fritidshus som gränsar till planområdet.

Markägaren, Stiftelsen för fritidsområden, naturvård och turism i Uppsala län (förförkortat Upplandsstiftelsen) skall enligt sina stadgar "underlätta och stimulera allmänhetens friluftsliv genom köp eller arrende av mark för friluftsliv och i lämplig

omfattning förse den med anläggningar... Vid anläggningarnas utformning skall stor hänsyn tas till de naturliga förutsättningarna."

Den föreslagna planen skall också sättas i samband med vad som sägs om området i kommunens översiktsplan. Där hänvisar man till länsstyrelsens naturvårdsprogram, område nummer 81.176, vilket är synonymt med naturreservatet. Såväl under rubriken "Naturvärden" som "Bevarandevärden" ges som motiv enbart "F" (rörligt friluftsliv). Under "Bevarandevärden" anger man följande motiv:

"Omiväxlande och goda möjligheter till friluftsliv i skog och mark, samt bad vid badplats eller 'egna' hållar."

Metod

Den metod som används nedan är att ange konsekvenser av de förändringar som den föreslagna planen innebär med avseende på två grupper av faktorer.

1. Sociala konsekvenser och hälsopåverkan av ändrade möjligheter till

- a. camping
- b. andra övernattningstyper
- c. båtliv och fritidsfiske
- d. rörligt friluftsliv

2. Ekologiska mfl konsekvenser

- a. naturvetenskapliga värden (djur och växter)
- b. kulturmiljön
- c. hydrologi och vatten
- d. luftkvalitet, inkl bullerstörningar
- e. landskapsbilden

1. Sociala konsekvenser och hälsopåverkan

Samtliga föreslagna utbyggnader måste anses ge positiva konsekvenser, såväl socialt som hälsomässigt:

- Campingområdet utökas med ett 100-tal platser vilket ger fler människor möjlighet till denna form av enkelt fritidsboende nära naturen.
- Den föreslagna nya lägergården kan rymma maximalt ca 35 personer. Den planeras särskilt för handikappade och ges en enkel, men vacker och robust miljö som passar för skolklasser samt idrotts- och ungdomsgrupper och liknande. Dessa gruppers friluftsliv och vistelse nära naturen underlättas genom ett anpassat och billigt boende.
- Hotellannexet är relativt litet - storleksordningen 20 rum - och avses också bli mycket handikappvänligt.
- Den flyttade och utvidgade båthamnen ger fler människor möjlighet till vattenanknutet friluftsliv, inkl fritidsfiske.

Detaljplanen omfattar ca 30 hektar varför det rörliga friluftslivet utanför anläggningen fortfarande har 500 hektar mark till sitt förfogande. Antalet personer som maximalt kan bo inom detaljplanens område ökar visserligen från ca 650 till ca 1050 (vid full utbyggnad och maximal beläggning), dvs med högst 60 %. Detta kan förefalla mycket, men skall enligt ovan sättas i relation till de stora strövområden som finns. Vidare visar erfarenheterna att det (tyvärr) är få som rör sig särskilt långt ifrån campingplatsen. Slutligen kan det sägas att utbyggnaden möjliggör en bättre service även för det rörliga friluftslivet eftersom receptionen kan hållas öppen längre tider och ha större utbud av mat och andra förnödenheter.

2. Ekologiska konsekvenser

a. Naturvetenskapliga värden (djur och växter)

Som nämnts är Härjarös syfte i första hand socialt. Med få undantag hyser reservatet inga känsliga djur- och växtarter. De allvarligaste störningarna kan tänkas uppstå för fågelarter som häckar längs stränderna, på öarna nordväst om hamnen, samt på andra öar i närheten. För öarna gäller redan landstigningsförbud vissa tider. Möjligheterna att övervaka förbudet är ganska goda eftersom stiftelsen har en anställd tillsynsman boende i området. Vad gäller störningskänsliga arter som häckar i skogen kan störningarna till största delen elimineras genom att stigar dras kring befintliga och potentiella boplatser.

b. Kulturmiljön

Inom planområdet finns ett större och ett mindre område med fornlämningar. De planerade utbyggnaderna ligger på sådant avstånd från fornlämningarna att de inte bör inkräkta på forminnenas integritet. Den rent fysiska påverkan undviks genom lämplig stigdragning.

De (något) äldre byggnader som finns i området skall bevaras: huvudbyggnaden, ladan samt grindstugorna. Föreslagna nybyggnader placeras på sådant avstånd från äldre byggnader att upplevelsen av de senare inte störs.

c. Hydrologi och vatten

Inom området finns eget reningsverk som bör garantera att inga ökade utsläpp sker till kringliggande vatten. Utökningen av hamnen ger ökat båtliv. Konsekvenser för vattenkvaliteten minimeras genom god tillgång till servicehus, sophantering etc.

d. Bullerstörningar

Utökningen genererar något ökad trafik. Men då tillfartsvägen till Härjarö går i mycket glest bebyggda områden bör detta inte medföra väsentligt ökade störningar. Genom att campingplatsen efter ombyggnaden förses med en entre där tillfarten regleras med en bom kommer det okynnesåkande som förekommer nu att minska. Detta minskar bullerstörningarna för områdets gäster, vilket är väsentligt särskilt nattetid.

e. Landskapsbilden

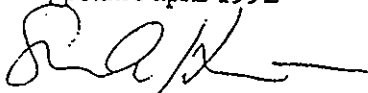
Upplevelsen av Härjarö från vattnet förändras endast obetydligt av de föreslagna utbyggnaderna. Utbyggnaden av campingplatsen görs i huvudsak bakom en befintlig lada och omges av skog varför den påverkar landskapsbilden mycket litet.

Den största utseendemässiga effekten torde fås av föreslagen ny lägergård och ny servicebyggnad mitt emot lägergården. Byggnaderna ligger på ömse sidor om en axel från huvudbyggnaden till de sk grindstugorna vid vattnet. Ett område kring denna axel har i detaljplanen q-märkts. För att minimera byggnadernas visuella effekt har lägergården placerats längs en skogskant, i enlighet med förslag från länsstyrelsen och kulturförvaltningen i Enköping. Servicebyggnaden har dessutom q-märkts. Båda byggnaderna dras in från nämnda axel, så att vyn längs grusgången ej störs. Färgskalan på lägergårdens fasader anpassas till platsens krav.

Hotellannexet görs som en souterrängbyggnad för att hålla nere höjden och minimera inverkan på landskapsbilden.

Den föreslagna nya personalbyggnaden påverkar inte landskapsbilden eftersom den placeras mellan två befintliga bostadshus som båda är från 70- och 80-tal.

Uppsala i april 1992

Sven-G Hultman